

Document obert de drets
i llibertats de les persones
grans amb dependència

B e n e s t a r S o c i a l

Consell Assessor de la Gent Gran

Introducció

El document que es presenta és un text obert de reconeixement dels drets i les llibertats de les persones grans amb dependència. Es va aprovar inicialment dins de la Convenció Les veus de la Gent Gran al febrer de 2003. Va formar part del programa *Fer créixer la participació; construint un nou enfocament compartit* que el Consell Assessor de la Gent Gran i l'Ajuntament de Barcelona varen realitzar durant els anys 2001-2003 per tal d'impulsar una cultura que promogués l'autonomia i la participació de les persones grans amb dependència i que estimulés les organitzacions de serveis a reconèixer la seva capacitat de decidir i escollir.

Des de finals dels anys noranta, responent a una preocupació prèvia, diferents grups de treball de l'Ajuntament de Barcelona s'ocupen del tema a iniciativa del Consell Municipal de Benestar Social. Així es va treballar *la Carta de Drets i Llibertats de la persona gran dependent* de 1999 del Ministère de l'Emploi et de la Solidarité de França i la Fondation Nationale de Gérontologie del mateix país i que és l'actualització d'una carta anterior del 1987. Per completar i aprofundir en el coneixement d'aquesta qüestió, s'ha fet una recerca de documents de característiques semblants a diferents països.

En el curs de la investigació prèvia a la redacció, es va tenir coneixement que el Comitè Europeu per a la Cohesió Social havia convocat un grup d'experts amb l'objectiu d'estudiar la qualitat de vida de les persones grans amb dependència i que havia elaborat un document que inclou els drets i les recomanacions que podrien ser incorporats a una possible Carta europea. Aquests continguts van ser l'eix de la nostra proposta a l'hora de fer el nostre Document de Drets i Llibertats.

Aquest document no volia, doncs, substituir la Carta que poguéssim aprovar la Comissió Europea, sinó recollir els drets i les recomanacions que contenia adaptant-lo al màxim a la realitat de la ciutat de Barcelona. El procés seguit per a la seva elaboració ha estat la redacció d'un document base recollint els drets i les recomanacions del grup d'experts de la Comissió Europea tenint en compte el document francès i altres d'àmbit universal, el *Llibre Blanc de les persones grans amb dependència* de la Generalitat de Catalunya i les especificitats de la ciutat de Barcelona. Responent a l'enunciat del programa, el projecte de document resultant ha estat després treballat per diversos grups de persones grans de la ciutat i per un grup d'experts.

Els canvis continuats de la nostra societat i en especial del col·lectiu de la gent gran plantegen que el document sigui obert a la participació de la ciutadania.

Seguint aquesta línia, el Consell Assessor ha revisat el text del document dins del seu programa de treball 2004-07 tenint en compte l'edició del *Libro Blanco de la Dependencia* realitzat per l'IMSERSO com a punt de partida de la futura Llei d'Autonomia Personal que ha d'aprovar el Parlament de l'Estat. Fruit d'aquesta revisió, el Consell ha decidit mantenir el text, fer-ne una nova edició i endegar noves iniciatives d'informació i sensibilització.

Document obert de drets i llibertats de les persones grans amb dependència a la ciutat de Barcelona

1. Dret a l'**autodecisió**, amb l'expressió dels seus desigs i l'elecció de les seves activitats, i dret a ser reconeguts com a ciutadans/es de ple dret al llarg de tota la vellesa.
2. Dret a uns **ingressos suficients**, i a mantenir la gestió del seu patrimoni i de les seves rendes.
3. Dret a una **protecció jurídica** adient, tant de la seva persona com dels seus béns, en especial les persones afectades d'incapacitat mental.
4. Dret a una **valoració i a un diagnòstic precoç** i accés a una atenció adient, incloses totes les situacions.
5. Dret a **prendre part en les decisions** sobre la provisió de cures i les alternatives del lloc on viure.
6. Dret a **escollir on es vol viure**, ja sigui al seu domicili, mentre sigui possible i desitjable, o en un establiment residencial, ambdós adaptats a les seves necessitats.
7. Dret a **ser protegit de qualsevol forma d'abús**, violència o maltractament.

8. Dret a **rebre els serveis adequats** d'atenció a la seva dependència en un centre residencial i que aquests cobreixin tant les necessitats socials, fisiològiques, sensorials i de comunicació com les necessitats psicològiques.
9. Dret als **serveis de cures de proximitat** de qualitat que li siguin necessaris.
10. Dret que l'atenció que reben les persones grans amb dependència sigui proveïda per **persones amb la formació adient** i en nombre suficient en tots els nivells d'atenció.
11. Dret a **mesures de prevenció** de la dependència al llarg de tot el cicle vital.
12. Dret al **manteniment de les relacions familiars i d'amistat** i al suport dels familiars que tinguin cura de la persona gran amb dependència.
13. Dret que la **societat conegui les dificultats** que pateixen les persones grans amb dependència.
14. Dret que **totes les administracions tinguin en compte els drets** que reconeix aquest document i posin les mesures en tots els camps que siguin de la seva competència.

Recomanacions al dret

núm. 1

La persona gran amb dependència ha de poder gaudir de l'autonomia que li permetin les seves capacitats físiques i mentals, tot i que això comporti un cert risc. Cal informar d'aquest risc a la persona i al seu entorn.

Cal que la persona gran sàpiga que l'exercici d'aquesta autonomia implica responsabilitat. Tots els drets comporten deures.

Els serveis de cura i suport, així com els familiars de les persones grans amb dependència, han de respectar la seva dignitat, integritat i autonomia i encoratjar la seva participació i independència.

núm. 2

La persona gran amb dependència ha de poder disposar dels seus béns, excepte quan una resolució judicial disposi limitacions.

És necessari que els recursos de la persona gran siguin complementats, en cas que no li permetin cobrir el cost de l'atenció a la seva dependència.

núm. 3

Si la persona gran no és subjecta a tutela, cal assegurar l'exercici efectiu de tots els seus drets cívics, inclòs el dret de vot.

Els que inicien o apliquen una mesura de protecció tenen el deure d'avaluar les seves conseqüències psicològiques i socials.

Cas que s'apliquin algunes de les mesures legals de protecció previstes per la legislació vigent cal tenir present que:

- La necessitat de protecció no és necessàriament total ni irreversible.
- La persona gran dependent, subjecta a alguna mesura de protecció, ha de poder continuar manifestant la seva opinió cada cop que això sigui necessari i possible.
- La dependència psíquica no exclou que la persona gran pugui expressar-se sobre la seva forma de vida i cal que sempre sigui informada dels actes realitzats en el seu nom.

núm. 4

Cal un diagnòstic precoç per detectar situacions de dependència.

Els serveis d'avaluació han d'estar constituïts per equips gerontològics multidisciplinars amb formació adient i han d'ésser presents en tots els serveis d'atenció a les persones grans.

L'accés a les cures necessàries cal que es produeixi en el moment en què aquestes es valorin com a útils per a la persona gran, en funció de les seves necessitats.

núm. 5

La persona gran amb dependència té dret a participar en el disseny del seu pla d'atenció i mantenir la seva capacitat de decisió, en funció de les seves condicions personals.

La persona gran amb dependència té dret a rebre la informació necessària per poder escollir com vol ser atesa o com vol ser protegida.

núm. 6

La persona gran amb dependència o amb mobilitat reduïda viu i vol seguir vivint, en la majoria dels casos, en el seu propi domicili. Cal proposar-li i facilitar-li els serveis i les adaptacions necessàries que li permetin seguir residint-hi.

Cal reforçar l'oferta d'atenció en centres de dia i d'acolliment temporal per a totes les persones grans amb dependència de tot tipus.

núm. 9

Les cures i ajudes ambulatories i a domicili destinades a les persones grans amb dependència, han de ser proporcionades pels serveis socials i serveis de salut d'atenció primària. Cal que aquests funcionin de forma coordinada i flexible i amb continuïtat amb els d'atenció especialitzada social i sanitària.

Tota persona gran dependent ha de tenir accés a totes les cures i serveis, sense cap tipus de discriminació per raó d'edat.

Calen suficients serveis de medicina geriàtrica que incloguin hospitals de dia, per respondre a les necessitats individuals específiques de les persones grans amb dependència. L'atenció sanitària ha de comprendre no només el actes mèdics i d'infermeria, sinó també altres de rehabilitació i compensació de les discapacitats.

núm. 10

A més de la formació inicial, cal que aquests professionals rebin una formació permanent a través de cursos específics i de les reunions de coordinació dels equips multidisciplinars, entesos en un sentit ampli. Aquests professionals han de rebre suport psicològic i la seva feina ha de ser supervisada.

núm. 7

Cal salvaguardar les persones grans amb dependència de tot maltractament físic i/o psicològic. Per garantir aquest dret cal sensibilitzar del tema tota la població, en especial els professionals relacionats amb l'atenció, a més de la utilització de protocols de detecció d'abusos.

Cal que tota persona gran sigui informada, de forma clara i entenedora, sobre els seus drets socials i sobre la legislació que l'afecta.

núm. 8

L'atenció integral a la persona gran ha de ser l'objectiu permanent, al marge de la tipologia d'atenció decidida. Quan les necessitats de les persones grans amb dependència sobrepassen les possibilitats d'ajuda a domicili, cal que hi hagi a la seva disposició serveis de llarga estada de qualitat en centres de diversa tipologia que responguin a les seves necessitats.

L'alternativa residencial s'ha de decidir conjuntament amb la persona i els seus familiars o persones del seu entorn íntim.

En cas d'ingrés en una institució pública o privada o d'acolliment en una família, cal formalitzar un contracte en què s'explicitin les condicions respectives.

Cal que els centres residencials disposin de les instal·lacions i de la dotació de professionals necessaris per atendre les persones grans amb dependència de qualsevol tipus. El disseny dels centres ha de respondre a les necessitats d'una bona qualitat de vida. Els espais i el seu equipament han d'estar organitzats per facilitar l'accessibilitat, l'orientació, els desplaçaments i la seguretat de les persones grans.

núm. 11

La majoria de processos que tenen com a resultat la dependència física o psíquica poden ser previnguts o tractats. La prevenció de la dependència de les persones grans ha de ser, al llarg de tota la vida, un eix central de la política en matèria de cures de salut, de protecció social i de qualitat de vida.

Cal una informació clara i objectiva sobre els mitjans de prevenció a tots els ciutadans/es, en especial a les persones grans, i cal que aquests mitjans siguin accessibles a tothom.

núm. 12

El manteniment del rol de la família i dels vincles de relació i d'amistat són primordials per a la qualitat de vida de les persones grans amb dependència.

Cal que siguin reconegudes en tots els àmbits les aportacions i necessitats dels cuidadors familiars, i que estiguin a la seva disposició serveis d'informació, de formació, de respir i altres mesures de suport adients.

En les institucions residencials, cal estimular i facilitar la participació dels familiars en l'atenció de la persona gran amb dependència. Aquest paper pot ser també assumit per persones del seu entorn íntim, amics o per voluntaris.

La persona gran té dret a mantenir o seguir mantenint una relació íntima mútuament consentida.

núm. 13

Cal que arribi al conjunt de la ciutadania la informació sobre els drets i les condicions de vida de la persona gran amb dependència.

L'exclusió pot ser el resultat tant d'una sobreprotecció que no tingui en compte les capacitats que conserva la persona gran amb dependència com al refús que comporten els estereotips, que poden fins i tot donar lloc a l'autoexclusió.

Cal fer també una àmplia difusió dels serveis existents d'atenció a les persones grans amb dependència.

núm. 14

És necessari que la ciutat elimini barreres i que les necessitats de les persones grans amb dependència siguin tingudes en compte en les planificacions d'urbanisme, d'habitatge i en altres planificacions pròpies de les administracions públiques.

Les persones grans amb dependència tenen dret que aquest document el tingui en compte la comissió encarregada d'establir cada dos anys una avaluació dels drets reconeguts per la *Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat*, especialment pel que fa a l'art. I, punt 1 (dret a la ciutat com a espai col·lectiu), art. IV, punts 1 al 4 (protecció dels col·lectius més vulnerables) i art. XVI, punt 1 (dret a la salut).

